

Kva forklarar (relativ) låg ulikskap i disponibel lønnsinntekt i Norden?

Gaute Torsvik

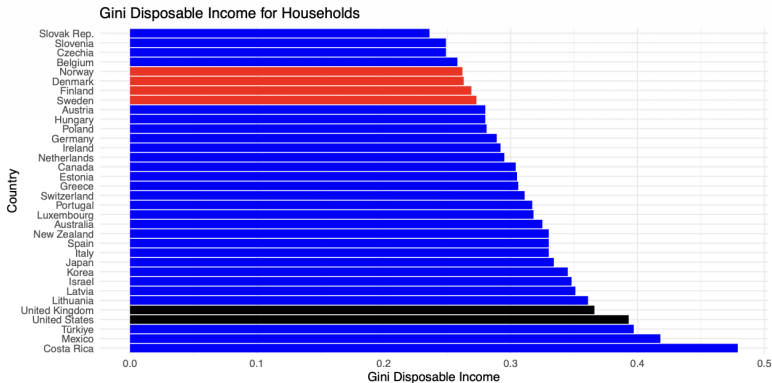
Universitetet i Oslo

Basert på JEL-artikkelen

Income Equality in the Nordic Countries: Myths, Facts, and Lessons

Magne Mogstad, Kjell Salvanes og Gaute Torsvik

Dei nordiske landa har relativt låg ulikskap i disponibel inntekt

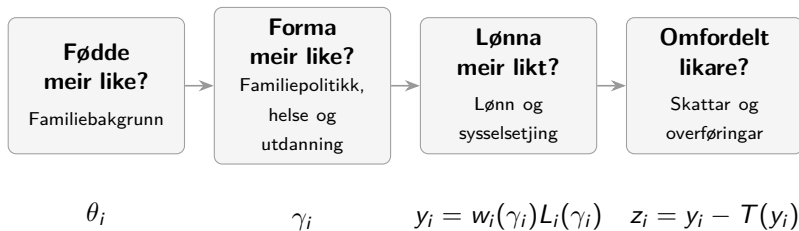

Source (OECD Income distribution stat 2019)

Gini-koeffisienten for disponibel inntekt er om lag 30 prosent lågare i Norden enn i USA. Ein proporsjonal skatt på 30 prosent på marknadsinntekt, fordelt likt tilbake til alle, ville redusert Gini om lag like mykje.

Kvar kjem den nordiske likskapen frå?

På kva stadium blir ulikskapen redusert?

Skattar og overføringar er berre ein del av historia

	Gini disponibel inntekt	Gini marknadsinntekt	Disponibel — marknad
Norden	0,27	0,39	−0, 12
Danmark	0,27	0,40	−0, 13
Finland	0,28	0,43	−0, 15
Noreg	0,27	0,39	−0, 11
Sverige	0,27	0,36	−0, 09
Storbritannia	0,36	0,45	−0, 09
USA	0,39	0,47	−0, 08
OECD-gjennomsnitt	0,31	0,41	−0, 10

Merknad: Gini for personar i alderen 18–65 år i 2019. Kjelde: OECD Income Distribution Database.

Om lag to tredelar av skilnaden i inntektsulikskap mellom Noreg og USA finst allereie før skattar og overføringar. Den siste tredelen kjem av at skattar og overføringar reduserer ulikskapen meir i Noreg enn i USA.

Ulikskapen er låg alt før skattar og overføringar -spesielt for lønningar

	Gini disp.	Gini marknad	Disp. — marknad	Gini lønnsinntekt	Var. log lønnsinntekt
Norden	0,27	0,39	−0, 12	0,23	0,23
Danmark	0,27	0,40	−0, 13	0,23	0,23
Finland	0,28	0,43	−0, 15	0,24	0,22
Noreg	0,27	0,39	−0, 11	0,25	0,29
Sverige	0,27	0,36	−0, 09	0,22	0,20
Storbritannia	0,36	0,45	−0, 09	0,37	0,55
USA	0,39	0,47	−0, 08	0,38	0,58
OECD-gjennomsnitt	0,31	0,41	−0, 10	0,31	0,37

Merknad: Gini-data er frå OECD Income Distribution Database, 2019. Lønnsinntekt er frå PIAAC 2012. Utvalet omfattar personar i alderen 25–65 år med positiv lønnsinntekt.

Gini-koeffisienten for lønnsinntekt er om lag 40 prosent lågare i Norden enn i USA.

Her startar detektivhistoria

Utgangspunkt: Lønnsinntektene er langt jamnare fordelte i Noreg enn i USA.

1. Timelønn eller arbeidstid?

Lønnsinntekta er $y_i = w_i L_i$. Dermed

$$\text{Var}(\log y_i) = \text{Var}(\log w_i) + \text{Var}(\log L_i) + 2 \text{Cov}(\log w_i, \log L_i).$$

Mindre spreiding i timelønn forklarar over 80 prosent av skilnaden i ulikskap i lønnsinntekt mellom Noreg og USA.

Her startar detektivhistoria

Utgangspunkt: Lønnsinntektene er langt jamnare fordelte i Noreg enn i USA.

1. Timelønn eller arbeidstid?

Lønnsinntekta er $y_i = w_i L_i$. Dermed

$$\text{Var}(\log y_i) = \text{Var}(\log w_i) + \text{Var}(\log L_i) + 2 \text{Cov}(\log w_i, \log L_i).$$

Mindre spreiding i timelønn forklarar over 80 prosent av skilnaden i ulikskap i lønnsinntekt mellom Noreg og USA.

2. Kjønn, verksemdar eller sortering?

Kjønnsgapet forklarar berre 1–2 prosent av skilnaden i $\text{Var}(\log w_i)$.

Verksemdseffektane er ikkje mindre i Noreg enn i USA.

Det er arbeidstakarkarakteristika utover kjønn som forklarar den lågare variansen i timelønn i Noreg.

Her startar detektivhistoria

Utgangspunkt: Lønnsinntektene er langt jamnare fordelte i Noreg enn i USA.

1. Timelønn eller arbeidstid?

Lønnsinntekta er $y_i = w_i L_i$. Dermed

$$\text{Var}(\log y_i) = \text{Var}(\log w_i) + \text{Var}(\log L_i) + 2 \text{Cov}(\log w_i, \log L_i).$$

Mindre spreing i timelønn forklarar over 80 prosent av skilnaden i ulikskap i lønnsinntekt mellom Noreg og USA.

2. Kjønn, verksemder eller sortering?

Kjønnsgapet forklarar berre 1–2 prosent av skilnaden i $\text{Var}(\log w_i)$.

Verksemdeeffektane er ikkje mindre i Noreg enn i USA.

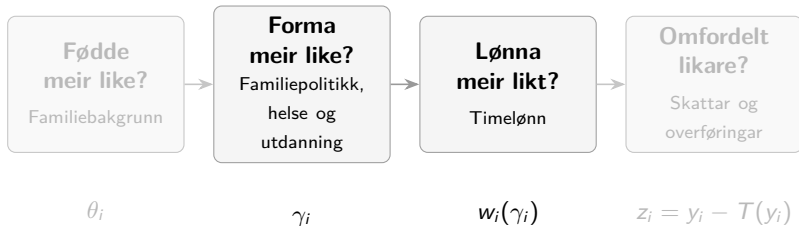
Det er arbeidstakarkarakteristika utover kjønn som forklarar den lågare variansen i timelønn i Noreg.

3. Ferdigheiter eller prising av ferdigheiter?

Eit sentralt arbeidstakarkjenneteikn er ferdigheiter. Er dei jamnare fordelte i Noreg, eller gir dei mindre utslag i timelønna?

Ferdigheiter eller prising av ferdigheiter?

Kjem den lågare lønnsulikskapen i Norden av ei jamnare fordeling av produktive ferdigheiter, eller av at ferdigheitene gir mindre utslag i timelønna?

Spreiing i ferdigheiter versus lønsspreiing

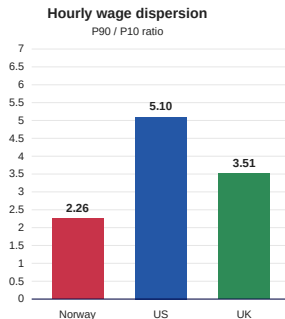
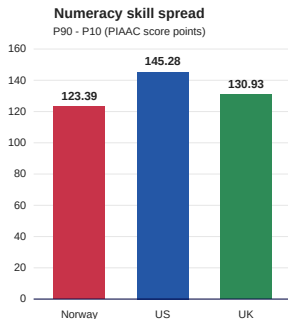
	PIAAC-ferdigheiter		Timelønn	
	VK	P90/P10	VK	P90/P10
Norden	0,17	1,54	0,34	2,29
Storbritannia	0,19	1,64	0,62	3,51
USA	0,22	1,79	0,64	5,10
OECD-gjennomsnitt	0,19	1,62	0,59	3,76

VK er variasjonskoeffisienten (standardavviket delt på gjennomsnittet).
PIAAC-ferdigheiter kombinerer skårar i lesing, talforståing og problemløysing.

Spreiinga i ferdigheiter er berre moderat mindre i Norden; lønsspreiinga er mykje mindre.

Spreiing i ferdigheiter versus lønnsspreiing

P90-P10 dispersion in skills and hourly wages

PIAAC sampling weights; workers aged 25-64; wages trimmed at country P1/P99.

Figur: P90–P10 dispersion in numeracy skills and hourly wages.

Avkastning på ferdigheiter på tvers av land

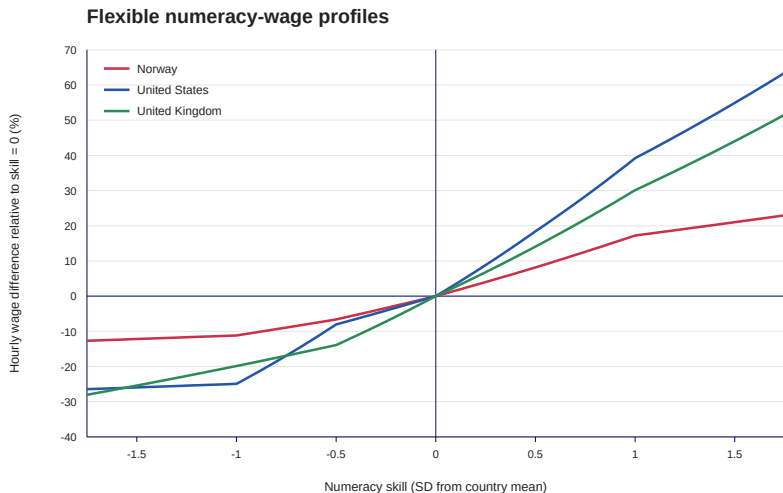
Vi estimerer

$$w_i = \alpha + \gamma C_i + \beta X_i + \varepsilon_i$$

- ▶ w_i : log timelønn
- ▶ C_i : standardisert PIAAC-skår
- ▶ X_i : vektor av individuelle kjenneteikn

Resultat: Ein auke på eitt standardavvik i PIAAC-skåren gir 10 prosent høgare timelønn i Norden, mot om lag 21 prosent i Storbritannia og 24 prosent i USA.

Spreiing i ferdigheiter versus lønnspreiing

Figur: Flexible regression of hourly wages on standardized skills

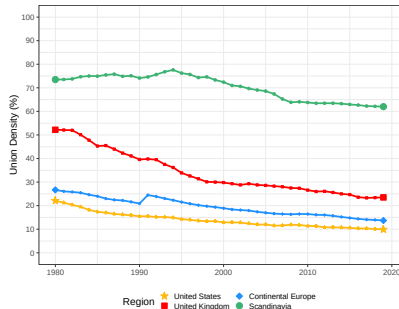
Ferdigheiter versus avkastning på ferdigheiter

- ▶ Oaxaca–Blinder-dekomponeringar viser at skilnader i kjenneteikn ved arbeidstakarane forklarar lite av skilnaden i lønnsulikskap mellom USA og Norge (Norden).
- ▶ Det meste av skilnaden speglar i staden korleis arbeidsmarknadene omset kjenneteikn ved arbeidstakarane til lønn.
- ▶ I Noreg (Norden) er lønnspremien knytt til observerte ferdigheiter vesentleg meir komprimert enn i USA.

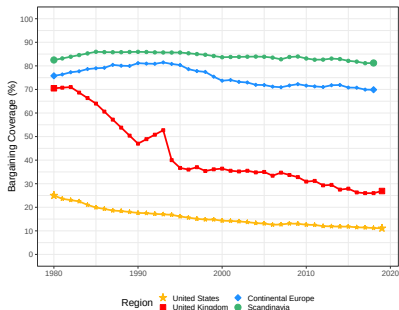
Resultat: Skilnader i målte ferdigheiter forklarar nesten ingenting. Dekomponeringa legg praktisk talt heile skilnaden i timelønnsulikskap mellom Noreg og USA til lønsstrukturen – som også omfattar ferdigheiter som ikkje er målte i PIAAC, og residual lønnsvariasjon.

Fagforeninger og lønnskomprimering

Panel A. Labor union density

Panel B. Collective bargaining coverage

Source: Bhuller et al. (2022).

Koordinerte forhandlingar og lønskomprimering

- ▶ Nøkkelmekanismen er ikkje berre høg organisasjonsgrad, men koordinering innanfor og på tvers av næringar.
- ▶ Sektorvise avtalar fastset minste- eller grunnløn og avgrensar svært låge løningar nedst i fordelinga.
- ▶ Frontfagsmodellen og koordinering på arbeidsgivarsida kan halde att lønsveksten i skjerma sektorar og redusere lønsskilnadene mellom næringar.
- ▶ Lokale forhandlingar gir framleis fleksibilitet på verksemdsnivå, men innanfor ein meir samanpressa samla lønsstruktur.
- ▶ Desse institusjonane er ei plausibel forklaring på kvifor PIAAC-målte og andre observerbare skilnader mellom arbeidstakarar gir mindre utslag i løn i Norden.

Kan den nordiske modellen overføres?

To konkurrerende argument.

- ▶ **Argument 1:** Egalitære institusjonar er lettare å halde oppe i små, opne økonomiar som kan dra nytte av innovasjon skapt i større og meir ulike økonomiar.
- ▶ I dette perspektivet kan dei nordiske landa halde oppe høg produktivitet utan å vere avhengige av dei same sterke ulikskapsbaserte insentiva til innovasjon ved teknologifronten som økonomiar som USA.

Kan den nordiske modellen overføres?

To konkurrerende argument.

- ▶ **Argument 2:** Lønnskomprimering kan sjølv fremje produktivitetsvekst gjennom seleksjon og investeringar (Rehn–Meidner-perspektivet).
- ▶ Dersom verksemdar ikkje kan basere seg på billig arbeidskraft, kan dei få sterkare insentiv til å investere i arbeidsbesparande teknologi, omorganisere produksjonen og flytte ressursar til meir produktive aktivitetar.